

ESPEN DAHL
**HVA VET NORSKE JOURNALISTER
OM PRESSESENERET
I REGJERINGSKVARTALET?**

FAFO-NOTAT 1994:3

© Forskningsstiftelsen FAFO 1994
ISSN 0804-5135

INNHOOLD

Forord	4
1 Bakgrunn og problemstilling	5
1.1 Bakgrunn	5
1.2 Problemstilling	5
2 Data og metode	6
3 Resultater	7
3.1 Bakgrunnen til journalistene	7
3.2 Vanlige informasjonskanaler	8
3.3 Kunnskap om Pressesenteret i regjeringskvartalet	8
3.4 Bruk og ikke-bruk av Pressesenteret	10
3.5 Brukernes nytte og erfaringer	11
3.6 Begrunnelser for ikke-bruk	12
4 Sammenfatning og konklusjon	14
Vedlegg 1 Spørreskjema	15
Vedlegg 2 Om logitmodellen	17

FORORD

Denne rapporten er utarbeidet på oppdrag fra Pressesenteret i regjeringskvartalet. Den bringer resultatene fra en spørreundersøkelse som FAFO utførte for Pressesenteret høsten 1993. Rapporten belyser norske journalisters kjennskap til, bruk av, og erfaringer med Pressesenteret.

Undertegnede retter en takk til Marianne Depraetere som overførte dataene fra spørreskjema til EDB; til Norsk Journalistlag som trakk et utvalg av journaliser fra sitt medlemsregister og overdro navneetiketter til oss; til Carl-Erik Christoffersen, Pressesenteret, Per Halvorsen, Tidsskriftet Sosial Trygd, Ivar Lødemel og Eifred Markussen, begge FAFO, som har gitt konstruktive kommentarer til spørreskjema og tidligere versjoner av dette arbeidsnotatet; og sist men ikke minst til de mange hundre norske journalister som tok seg tid til å besvare spørreskjemaet. Oppslutningen om undersøkelsen – svarprosenten nådde nesten 70 – er svært tilfredsstillende for en postenquete av denne typen.

Oslo, mars 1994

Espen Dahl

1 BAKGRUNN OG PROBLEMSTILLING

1.1 BAKGRUNN

Våren 1993 tok daværende daglig leder ved Pressesenteret i regjeringskvartalet kontakt med FAFO. Formålet var å diskutere mulighetene for en kartlegging av norske journalisters kunnskap om og erfaring med Pressesenteret. Motivet var en viss usikkerhet om hvilket bilde norske journalister har av Pressesenteret, i hvilken grad senterets tjenester var kjent, og om senteret tilbyr de tjenestene som journalistene har bruk for. FAFO tok på seg oppdraget, og gjennomførte en postenquete blant et tilfeldig utvalg norske journalister. Her rapporteres hovedresultatene fra undersøkelsen.

Pressesenterets lokaler ligger i regjeringskvartalet. Senteret ble opprettet for å lette medias muligheter til å bruke den innsynsrett de har etter forvaltningsloven. Senteret tilbyr kontorplass til besøkende journalister som også fritt kan benytte telefon, telefaks, kopimaskin, skrivemaskin, radio, og fjernsyn med alle kanaler. Senteret stiller 20 arbeidsplasser til rådighet for besøkende journalister.

Medarbeiderne på senteret kan besvare dagsaktuelle spørsmål om offentlig politikk og forvaltning. De hjelper også til med å finne dokumenter og de setter journalister i kontakt med de rette personene i sentralforvaltningen.

I Senteret finnes ulike typer skriftlig informasjon om og fra sentralforvaltningen. Her er postjournaler fra 40 arkiver, alle departementene inkludert; alle pressemeldinger fra Departementene; Stortingets dagsorden, og spørsmål til Stortingets spørretime. I tillegg abonnerer Senteret på en del norske og engelskspråklige aviser og tidsskrifter.

1.2 PROBLEMSTILLING

Forutsetningene for at norsk presse skal kunne utnytte de mangslungne tjenester Pressesenteret tilbyr er at det er kjent i presse miljøene og at det faktisk brukes. Hovedhensikten med postalundersøkelsen har således vært å bringe større klarhet i dette.

De spørsmål vi konkret stiller er hvor utbredt kunnskapen om Pressesenteret er blant norske journalister, hvor mange som oppsøker senteret og hvor ofte de er der. Videre ser vi på hvilke grunner journalistene oppgir for ikke å bruke Pressesenteret, og hvilken nytte og hvilke erfaringer de journalistene som har vært på Pressesenteret har.

Det praktiske formålet med undersøkelsen er å bringe til veie kunnskap som kan gi Pressesenteret et grunnlag for å vurdere i hvilken grad virksomheten er i samsvar med målsettingene, og dermed gi impulser til hva som eventuelt kan gjøres annerledes.

2 DATA OG METODE

Til denne undersøkelsen har Norsk Journalistlag trukket et enkelt tilfeldig utvalg på 747 norske journalister i alderen 20-66 år fra sitt medlemsregister. Kun medlemmer av Norsk Journalistlag er således med i undersøkelsen. FAFO fikk tilsendt to sett med navnetiketter - ett sett beregnet på første utsending og ett beregnet på en purrerunde. Etter purrerunden hadde 520 journalister besvart spørreskjemaet. Vi oppnådde dermed en responsrate på snaut 70 prosent, noe som må betegnes som meget tilfredsstillende for en postenquete.

En pekepinn på hvor representativt utvalget er kan vi få ved å sammenligne kjønns- og alderssammensetningen i utvalget med sammensetningen blant alle Journalistlagets medlemmer (universet).

Tabell 1 Sammenligning av kjønns- og aldersfordelingen i universet og i utvalget. Prosentandeler.

	Universet*	Utvalget	
Kjønn Mann	65,3	62,7	
	Kvinne	34,7	36,5
Alder 20-29 år	21,7	21,6	
	30-39 år	35,4	36,6
	40-49 år	28,4	27,2
	50-66 år	14,5	14,6
N	6003	520	

*Kilde: Statistikk fra Norsk Journalistlags medlemsarkiv 24.8.1993

Vi ser av tabell 1 at det er en noe høyere andel kvinner i vårt utvalg enn blant alle medlemmene i Norsk Journalistlag. Kjønnsforskjellen er imidlertid ikke større enn at overensstemmelsen må karakteriseres som rimelig god. Aldersfordelingen i vårt utvalg er derimot svært lik den blant Journalistlagets medlemmer.

Denne sammenligningen garanterer ikke annet enn at utvalget vårt ikke skiller seg vesentlig fra universet på de to demografiske variablene vi har undersøkt. Vi vet ikke hvordan overensstemmelsen er på andre viktige variable. Vi kan selvsagt ikke utelukke andre skjevheter mellom vårt utvalg og universet av norske journalister på grunn av systematisk frafall. I så måte atskiller vår undersøkelse seg ikke fra de fleste andre utvalgsundersøkelser. Det er som regel et svært begrenset antall kjenntegn som er tilgjengelig for sammenligning. På grunn av faren for systematiske frafall kan derfor tallene være beheftet med en del usikkerhet ut over tilfeldige feil, og bør derfor tolkes med varsomhet. Spørreskjemaet er gjengitt i vedlegg 1.

Formålet med undersøkelsen er i første rekke å beskrive hvordan respondentene, de spurte journalistene, fordeler seg på de variablene vi er interessert i. Vi skal derfor stort sett nytte enkle prosenttabeller i presentasjonen av resultatene. Vi er imidlertid også interessert i å undersøke bakgrunnen for hvorfor noen kjenner til Pressesenteret og andre ikke, og hvorfor noen bruker Pressesenteret og andre ikke. Vi skal derfor se på hvordan kjønn, alder, journalistisk arbeidsområde, og arbeidssted influerer på kjennskapet til og bruken av Pressesenteret. I disse analysene er det gjort bruk av såkalt logitanalyse. Denne statistiske metoden er kort beskrevet i metodevedlegget (vedlegg 2).

3 RESULTATER

3.1 BAKGRUNNEN TIL JOURNALISTENE

Tabell 2 viser den demografiske og yrkesmessige bakgrunnen for journalistene i utvalget.

Tabell 2 Journalistenes demografiske og yrkesmessige bakgrunn. Prosentandeler, (N=520).

	Prosent		Prosent
Kjønn		Alder	
Mann	62,7	20-29 år	21,6
Kvinne	36,5	30-39 år	36,6
Arbeidssted		40-49 år	27,2
Oslo	43,7	50-66 år	14,6
Utenfor Oslo	56,1	Fagfelt*	
Type mediabedrift		Deskmedarbeider	18,5
Lokalavis	20,8	Utenrikssaker	8,7
Regionsavis	17,7	Rikspolitikk/samfunn	23,1
Riksavis	14,4	Fylkeskommunal/ kommunal politikk	34,4
Pressebyrå	3,8	Kultursaker	36,7
Tidsskrift	1,5	Helse, sosial og trygdepolitikk	28,8
Ukeblad	4,6	Kriminalsaker	20,6
Fagblad	4,6	Nyheter	48,5
NRK Radio	10,6	Næringsliv og arbeidsliv	35,6
Nærradio	1,3	Sport	15,2
Fjernsyn	9,0	Underholdning	27,5
Freelance	7,1	Allround	48,7
Annet	3,5	Annet	27,7

* Summen overstiger 100 prosent fordi det var mulig å krysse av for flere alternativer

Tabell 2 viser at et flertall av de spurte journalistene er menn. Majoriteten er mellom 30 og 49 år, og gjennomsnittsalderen er 38,4 år. Den yngste er 20 år, den eldste er 66 år. Over halvparten jobber utenfor Oslo og ferdes dermed ikke i Pressesenterets umiddelbare nærhet til daglig. Vel halvparten jobber i avis, og da først og fremst lokalavis og regionavis. Det er stor spredning over de journalistiske fagområdene. De arbeidsområder som flest har befattning med er nyheter og allroundjournalistikk, mens utenrikssaker er det arbeidsområdet færrest arbeider med.

3.2 VANLIGE INFORMASJONSKANALER

Vi stilte journalistene følgende spørsmål: Når du trenger informasjon om rikspolitikken eller fra sentralforvaltningen, på hvilken måte skaffer du deg den vanligvis? Tabell 3 viser svarfordelingen på de oppgitte svaralternativene.

Tabell 3 Hvordan skaffer journalistene seg vanligvis informasjon om rikspolitikken eller fra sentralforvaltning. Prosent som svarte ja* (N=520).

	Prosent ja
Kontakter folk i forvaltningen som jeg kjenner personlig	38,8
Kontakter informasjonsheten/ pressekontakten i det aktuelle forvaltningsorganet	71,3
Kontakter Opplysningstjenesten i staten	12,1
Kontakter Pressesenteret i regjeringsskivalet	7,7
Kontakter Informasjonstjenesten i Stortinget	16,0
Annen framgangsmåte	31,3
Trenger ikke slik informasjon i mitt arbeid	16,2

* Summen overstiger 100 prosent, fordi det var mulig å oppgi flere svar.

Tabell 3 viser at flest, drøyt 70 prosent, benytter lokale pressekontakter, men også personlige kontakter utnyttes av mange, nesten 40 prosent. Forholdsvise få oppgir at de vanligvis innhenter opplysninger om rikspolitikken og sentralforvaltningen fra Opplysningstjenesten i staten eller fra Pressesenteret.

3.3 KUNNSKAP OM PRESSESENTERET

I REGJERINGSSKIVALET

Journalistene ble spurt om de tidligere, altså før vår henvendelse, hadde hørt om Pressesenteret i regjeringsskivalet. Tabell 4 viser andelen som svarte bekreftende på dette spørsmålet.

Tabell 4 Kjennskap til Pressesenteret i regjeringsskivalet (N=520)

	Prosent ja
Hørt om Pressesenteret i regjeringsskivalet	73,3

Tabell 4 demonstrerer at et stort flertall (nesten 3 av 4) oppgir at de har hørt om Pressesenteret i regjeringsskivalet. Sett i lys av den informasjonsvirksomhet Pressesenteret har drevet om sin virksomhet, er det faktum at omtrent hver fjerde journalist rapporterer ikke å ha hørt om det, kanskje en uventet og uønsket høy andel.

Hva er bakgrunnen for at noen journalister kjenner Pressesenteret og andre ikke? Skyldes det rett og slett geografisk avstand fra Oslo? Er årsaken at de jobber med saker som gjør det irrelevant å kjenne til Pressesenteret, f.eks. sportsjournalistikk, mens andre som f.eks. har rikspolitikken og samfunn som arbeidsfelt er bedre orientert? Og hva betyr kjønn og alder? Det kan tenkes at kvinnelige journalister typisk har andre journalistiske spesialiteter enn menn, og det kan være at graving i arkiver oftere drives av yngre enn av eldre fordi bruk av arkiv som informasjonskilde er en forholdsvis ny metode innen journalistikken.

For å undersøke hva slike forhold kan bety for kjennskapen til Pressesenteret, skal vi analysere hvordan journalistenes kjønn, alder, arbeidsfelt og lokalisering av arbeidssted innvirker på kjennskap til Pressesenteret. I tabell I i metodevedlegget er sammenhengen mellom disse variablene modellert statistisk. De viktigste resultatene er vist i tabell 5.

Tabell 5 Sannsynligheten (odds ratio) for å kjenne til Pressesenteret etter kjønn, alder, arbeidsfelt, og arbeidssted på (N=513).*

Kjønn	Ingen effekt
Alder	Ingen effekt
Arbeidsfelt	
Rikspolitikk/samfunn	3,73
Annet	1
Arbeidssted	
Oslo	2,6
Utenfor Oslo	1
Arbeidsfelt x arbeidssted	Effekt

* En odds ratio er sannsynligheten for at noe skjer dividert på sannsynligheten for at noe ikke skjer. En odds ratio kan tolkes som relativ risiko. Hvis, for eksempel, kvinner har en odds ratio på 2 og menn 1 på sannsynligheten for å ha besøkt Pressesenteret, kan det tolkes dithen at kvinner har dobbelt så høy sannsynlighet for å avlegge pressesenteret et besøk enn menn.

Alder, kjønn og avstand fra Oslo er uten signifikant effekt. Derimot har arbeidsfeltet betydning: Journalister som jobber med rikspolitiske spørsmål har over tre og en halv gang så stor sannsynlighet for å kjenne til Pressesenteret som de som har andre arbeidsoppgaver. Om journalisten arbeider i eller utenfor Oslo innvirker også på kjennskapen til Pressesenteret. Sannsynligheten for å kjenne til senteret er omlag to og en halv gang så stor for dem som jobber i Oslo som for dem som jobber utenfor. Den interaksjonseffekten som er funnet innebærer at blant de journalister som har rikspolitikk og samfunn som arbeidsområde, det vil si kunne hatt nytte av Pressesenteret, er det prosentvis flere som kjenner til Pressesenteret blant dem som arbeider i Oslo, enn blant dem som jobber utenfor byen. Blant journalister som ikke jobber med rikspolitiske spørsmål er det ingen nevneverdig forskjell på om de bor i eller utenfor Oslo.

De som kunne bekrefte at de kjente til Pressesenteret, i alt 381 journalister, ble så spurt om de visste hvilke tjenester senteret kunne tilby. Tabell 6 (neste side) viser prosentandelene som har krysset av for de alternativene de ble presentert for. I informasjonsbrosjyrene fra Pressesenteret er en rekke av disse tjenestene nevnt spesielt.

Vi ser av tabell 6 at en stor majoritet, 70-75 prosent, vet at Pressesenteret stiller aviser, telefon, telafax mm. til disposisjon, og kan tilby kontorplass til besøkende journalister. Mange, rundt 60 prosent, vet også at senteret bistår med skaffe tilveie offentlige dokumenter, og formidler informasjon fra regjeringskvartalet til massemedia. Atskilleg færre, under 20 prosent, vet at Pressesenteret kan hjelpe til med å utforme en klage hvis man får avslag på å få utlevert et dokument, og at det kan besvare spørsmål om politikk og samfunnsliv.

Omlag 20 prosent mener å vite at Pressesenteret skriver pressemeldinger, noe det ikke gjør, og 40 prosent mener å vite at Pressesenteret arrangerer pressekonferanser. Det siste er ikke lenger Pressesenterets oppgave, selv om pressekonferanser avholdes i nærheten av Pressesenterets lokaler.

Tabell 6. Hvilke av Pressesenterets tjenester kjenner journalistene til. Prosent som svarte ja*. (N=381).

	Prosent ja
Formidler informasjon fra regjeringskvartalet til massemediene	59,2
Hjelper journalister til å bruke den innsynsrett de har etter offentlighetsloven	46,1
Setter journalister i forbindelse med de rette personene	39,1
Skriver pressemeldinger	21,0
Har kontorplass til journalister som arbeider i regjeringskvartalet	73,5
Hjelper til med å skaffe tilveie offentlige dokumenter	61,9
Arrangerer pressekonferanser	45,7
Hjelper til med å klage dersom man får avslag på å få utlevert et dokument	14,2
Besvarer spørsmål om politikk og samfunnsliv	15,5
Stiller til disposisjon telefon, telefax, aviser mm,	75,1
Andre tjenester	11,3

* Summen overstiger 100 prosent, fordi det var mulig på oppgi flere svar.

3.4 BRUK OG IKKE-BRUK AV PRESSESENTERET

Tabell 6 viser prosentandelene som svarte henholdvis ja og nei på følgende spørsmål: «Har du besøkt Pressesenteret i løpet av de 12 siste månedene?». Bare de som oppga at de kjente til Pressesenteret fra før ble stilt dette spørsmålet.

Tabell 7 Andel som har besøkt Pressesenteret i løpet av siste 12 måneder. Prosent som svarte ja (N=381).

	Prosent ja
Besøkt Pressesenteret?	21,5

Et mindretall, om lag hver femte, av dem som har hørt om Pressesenteret, har besøkt Pressesenteret i løpet av siste år. Av alle de spurte journalistene er det dermed i overkant av 15 prosent som oppgir å ha besøkt Pressesenteret siste år.

Hvordan kan dette kontaktmønsteret forklares. Hva ligger til grunn for at noen journalister har besøkt Pressesenteret mens andre ikke har det?

I samfunnsvitenskapelig forskning omkring bruk og ikke-bruk av offentlige tjenester skilles det mellom to sett av faktorer som antas å være viktige for å forklare bruken av offentlige tjenester: behovsfaktorer og tilgjengelighetsfaktorer. For at folk skal bruke offentlige tjenester må de ha et behov for å bruke dem, og ikke nok med det, tjenestene må være tilgjengelige. Disse to begrepene kan også være fruktbare i denne sammenhengen.

En upretensiøs konkretisering av disse termene kan f.eks. være følgende: Det er rimelig å anta at det først og fremst er journalister med rikspolitikk og samfunn som arbeidsfelt som har behov for å oppsøke Pressesenteret. Videre er det rimelig å anta at Pressesenteret er mer tilgjengelig for dem som bor i Oslo enn for dem som bor utenfor hovedstaden.

I tillegg opereres det ofte med bakgrunnsfaktorer som alder og kjønn. Av og til kalles disse for predisponerende faktorer. Disse har en mer uklar teoretisk status, men tas gjerne

med som kontrollvariable. Erfaringsmessig, og av mange grunner, øver alder og kjønn sin innflytelse på mange ulike områder.

I tabell II i metodevedlegget er disse fire variablene modellert statistisk. Hovedresultatene er framstilt nedenfor i tabell 8. Respondenter som ikke hadde hørt om Pressesenteret er holdt utenfor analysen¹.

Tabell 8 Sannsynligheten (odds ratio) for å besøke Pressesenteret i løpet av siste 12 måneder etter kjønn, alder, arbeidsfelt, og lokalisering av arbeidssted (N=368).

Kjønn	Ingen effekt
Alder	Ingen effekt
Arbeidsfelt	
Rikspolitikk/samfunn	3,07
Annet	1
Arbeidssted	
Oslo	3,29
Utenfor Oslo	1

Sannsynligheten for å bruke Pressesenteret påvirkes ikke av om du er mannlig eller kvinnelig journalist, eller om du er ung eller noe eldre, det vil si over 40 år. Derimot har journalister som oppgir å ha rikspolitikk og samfunn som arbeidsområde omlag tre ganger større sannsynlighet for å ha avlagt Pressesenteret et besøk enn dem som jobber på andre fagfelter. Også tilgjengeligheten - om du arbeider i eller utenfor Oslo - innvirker på bruken. Som ventet er det journalister som jobber i Oslo som har høyest sannsynlighet for å besøke Pressesenteret; sannsynligheten er over tre ganger større for et besøk på Pressesenteret for journalister som arbeider i Oslo enn for dem som arbeider utenfor. Denne effekten av tilgjengelighet er uavhengig av behovet slik vi grovt har definert det her. I denne modellen var ingen ytterligere interaksjonseffekter statistisk signifikante.

3. 5 BRUKERNES NYTTE OG ERFARINGER

Brukerne av Pressesenteret ble spurt om hvilken nytte de hadde hatt av besøket eller besøkene. Tabell 9 viser journalistenes respons på dette spørsmålet.

Tabell 9. Nytt av besøket på Pressesenteret. Prosent som svarte ja*. (N=81).

	Prosent ja
Blitt satt i kontakt med de rette personene	10,7
Brukt kontorplass, telefon, telefax mm.	42,2
Har bestilt offentlige dokumenter	59,0
Vært på pressekonferanser	57,8
Fått hjelp til å klage på avslag om å få utlevert et dokument	2,4
Har ikke hatt særlig nytte av Pressesenteret	18,1

* Summen overstiger 100 prosent, fordi det var mulig på oppgi flere svar.

Tabell 9 avdekker at nesten 60 prosent av dem som har vært på Pressesenteret, 81 journalister, oppgir at de har bestilt offentlige dokumenter. Omtrent like mange oppgir

¹ Vi anser det som lite sannsynlig at en person som ikke har hørt om Pressesenteret har besøkt det i løpet av siste år.

at de har vært på pressekonferanse, hvilket strengt tatt ikke er en tjeneste som Pressesenteret er ansvarlig for. Få, rundt 10 prosent eller færre, er blitt satt i kontakt med de rette personene eller har fått hjelp til å klage på avslag om å få utlevert et dokument.

Også blant brukerne assosieres pressekonferanser i regjeringskvartalet med Pressesenteret, selv om senteret nå ikke lenger har noe med det å gjøre.

Brukerne ble videre spurt om hvilke erfaringer de hadde med Pressesenteret. Svarfordelingen er vist i tabell 10.

Tabell 10 Brukernes erfaringer med Pressesenteret. Prosent som svarte ja*. (N=81).

	Prosent ja
For mange dokumenter er unntatt offentlighet	44,6
For vanskelig å finne fram i «dokumentjungelen»	12,0
Personalet mangler den nødvendige kompetanse	2,4
Pressesenterets lokalteter og tekniske utstyr er utmerket	61,4
Tar for lang tid å få utlevert et dokument	41,0
Personalet er hjelpsomt og serviceinnstilt	56,6
Fint sted å sitte og lese	21,7
Pressesenterets lokaler er for trange	20,5
Andre erfaringer	3,6

* Summen overstiger 100 prosent, fordi det var mulig på oppgi flere svar.

Tabell 10 gir et ganske klart inntrykk av at flesteparten har positive erfaringer. De er imidlertid verdt å merke seg at omlag 45 prosent slutter seg til påstanden om at for mange dokumenter er unndratt offentlighet. Dette er vel en kritikk som har adresse til sentralforvaltningen og praktiseringen av forvaltningsloven og ikke til Pressesenterets formidlingsvirksomhet som sådan. Likeledes er det stort mindretall, 40 prosent, som mener det tar for lang tid å få utlevert et dokument.

3. 6 BEGRUNNELSER FOR IKKE-BRUK

Vi stilte ikke-brukerne, altså de som ikke hadde besøkt Pressesenteret de siste 12 månedene², spørsmålet: «Hvorfor har du ikke besøkt Pressesenteret de siste 12 månedene?» På de oppgitte svarkategoriene fordelte journalistene seg som vist i tabell 11.

Tabell 11 demonstrerer at to av tre oppgir «ikke behov» som grunn for at de ikke har brukt Pressesenteret det siste året. En forholdsvis stor andel oppgir også at vanskelig tilgjengelighet har spilt en rolle. Disse subjektive begrunnelsene er i tråd med resultatene fra de multivariate analysene foran. Behov og tilgjengelighet, definert i mer objektive termer, var begge viktige faktorer for å forklare hvorfor noen brukte Pressesenteret og andre ikke. Vi kan for øvrig notere at forholdsvis få har markert for noen av de øvrige oppgitte alternativene. Dette støtter den tolkning at ikke bare er behov og tilgjengelighet viktige faktorer, de er langt på vei de eneste som betyr noe.

² Journalister som tidligere har svart at de ikke har hørt om Pressesenteret er holdt utenfor.

Tabell 11 Ikke-brukernes grunner for ikke å bruke Pressesenteret. Prosent som svarte ja*. (N=293).

	Prosent ja
Jeg har ikke hatt behov for det i mitt arbeid	66,7
Har hørt at det ikke er noen hjelp å få	0,3
Unødvendig, jeg har mine egne kontakter	9,7
Har ikke hatt tid	8,7
Vanskelig tilgjengelig: svarer ikke på telefon, for lang reise mv,	31,3
Har hørt at det sjelden er ledig kontorplass	0,7
Har kun hatt kontakt på telefon, fax eller per brev	6,7
Andre grunner	9,3

* Summen overstiger 100 prosent, fordi det var mulig på oppgi flere svar.

4 SAMMENFATNING OG KONKLUSJON

Undersøkelsen tegner et bilde av en journaliststand i Norge som kjenner til eksistensen av Pressesenteret i regjeringskvartalet; kun drøye 25 prosent gjør det ikke. Mange som rapporterer kjennskap til senteret «kjenner» også mange av de tjenestene som Senteret tilbyr. Det er imidlertid ikke helt få som tar feil på enkelte områder. For eksempel arrangerer ikke Pressesenteret pressekonferanser slik mange (45 prosent) mener at det gjør.

Når journalister trenger informasjon om rikspolitikk eller fra sentralforvaltningen er det likevel ikke Pressesenteret de vanligvis henvender seg til. Langt flere oppsøker personlige bekjensheter i sentralforvaltningen eller de henvender seg direkte til informasjons- eller pressekontakten i den aktuelle forvaltningsenheten. Kun 8 prosent anfører at de vanligvis skaffer seg slik informasjon fra Pressesenteret i regjeringskvartalet.

Dette forholdet gjenspeiles i det faktum at et mindretall (15 eller 22 prosent³), av journalistene har vært på Pressesenteret og nyttiggjort seg senterets tjenester de siste 12 måneder. Vi finner at forskjeller i behov, det vil si hva de jobber med, og ulik tilgjengelighet er viktigst for å forklare hvorfor noen journalister bruker Pressesenteret og andre ikke. Dette er i samsvar med hva journalistene selv oppgir som grunner til ikke å besøke Pressesenteret. Det er også slik at blant journalister som jobber med rikspolitiske saker, det vil si som har «stort behov», er kjennskapet til Pressesenteret bedre blant dem som arbeider i Oslo enn blant dem som arbeider utenfor hovedstaden. Dersom Pressesenteret ønsker å holde en høy profil blant alle norske journalister som arbeider på saksområder hvor Pressesenteret bør være en viktig informasjonskilde, er det en utfordring for senteret å nå fram også til utenbysarbeidende journalister.

De journalistene som har vært på Pressesenteret i løpet av siste år rapporterer gjennomgående positive erfaringer. Likevel, store mindretall (40-45 prosent) anfører at for mange dokumenter er unndratt offentlighet, og at det tar for lang tid å få utlevert et dokument. Begge deler kan bidra til å uthule et av Pressesenterets overordnede mål, nemlig å ivareta innsynretten i forvaltningsloven.

³ 22 prosent av de journalistene som oppga at de kjente til Pressesenteret hadde besøkt det de siste 12 månedene. Dette innebærer at drøyt 12 prosent av samtlige spurte journalister hadde besøkt Pressesenteret siste år.

VEDLEGG 2 OM LOGITMODELLEN

For å analysere effekten av flere uavhengige variable på kunnskap om pressesenteret og bruk av pressesenteret har vi brukt såkalt logitanalyse. Logitmodellen er en spesialversjon av log lineære modeller og er velegnet for å analysere variable med to eller få verdier, f.eks. mann/kvinne eller bruk/ikke-bruk av Pressesenteret (Knoke og Burke 1980).

Logitmodellen tilpasses dataene ved å utføre to typer av sammenligninger. Den første sammenligningen innebærer å undersøke om den spesifiserte sammenhengen mellom en uavhengig variabel og den avhengige gir en signifikant modellforbedring, det vil si en modellforbedring som ikke bare skyldes tilfeldigheter.

Den andre sammenligningen går ut på å vurdere om den tilpassede modellen er forskjellig fra en modell som passer perfekt til dataene, en såkalt mettet modell. Den tilpassede modellen bør passe godt til dataene, og bør derfor ikke avvike signifikant fra en mettet modell.

I begge tilfelle baseres vurderingen av statistisk signifikans på endringer i en kji-kvadratfordelt størrelse som kalles G^2 , (likelihood ratio) i forhold til antall frihetsgrader.

Utgangspunktet for å teste sammenhengen mellom hver enkelt av de uavhengige variablene og den avhengige, er en grunnmodell som forutsetter at ingen av de uavhengige variablene påvirker den avhengige (Knoke og Burke 1980:38). Prøvingen av de uavhengige variablene gjennomføres ved å teste om de enkeltvis bidrar til en signifikant forbedring av modellen. Dersom variabelen er signifikant, går man videre og undersøker neste. Man undersøker også om det er signifikante samspillseffekter mellom to eller flere uavhengige variable og den avhengige.

Som vi har begrunnet foran, antar vi at kjennskap til og bruk av Pressesenteret i regjeringskvartalet er influert av variablene kjønn, alder, arbeidsfelt (rikspolitikk-samfunn/annet), og arbeidssted (Oslo, utenfor Oslo).

Kjennskap til Pressesenteret

Tabell I. Kjennskap til Pressenteret i regjeringskvartalet. Tilpasning av en logitmodell.

	G^2	df	sign.-sann
1.= Grunnmodell	38,61	15	0,001
2.= 1 + kjønn	35,99	14	0,001
3.= 1 + alder	38,34	14	0
4.= 1 + arbeidsfelt	21,06	14	0,1
5.= 4 + arbeidssted	17,11	13	0,194
6.= 5 + arbeidsfelt x arbeidssted	12,28	12	0,424

Signifikanssannsynligheten viser at grunnmodellen passer dårlig til dataene. Lav signifikanssannsynlighet indikerer at den estimerte modellen er forskjellig fra en mettet modell. Kjønn inkluderes først i modellen, men gir ingen nevneverdig forbedring av tilpasningen, og kan derfor utelates. I modell tre inkluderes alder, som også er uten signifikant betydning og derfor kan fjernes. I modell fire legges arbeidsfelt (rikspolitikk og samfunn/annet) til grunnmodellen, og da får vi en klar forbedring av grunnmodellen, (G^2 faller fra 38.61 til 21.06) samtidig som modellen ikke avviker signifikant fra en perfekt modell. Dette ser vi av at signifikanssannsynligheten er 0.10 og således godt over den kritiske verdien på 0.05. Arbeidsfelt beholdes derfor i modellen. I modell fem innlemmes i tillegg arbeidssted (Oslo/utenfor Oslo). Også denne gir en signifikant forbedring av

modelltilpasningen, og gir en modell som passer enda bedre til dataene. I modell seks entres samspillsleddet mellom arbeidsfelt og arbeidssted med hensyn på kjennskap til pressesenteret. Samspillsleddet fører til en signifikant bedre tilpasning og alt i alt en god modelltilpasning. Modell seks gir således den beste tilpasningen til dataene. De parameterestimaterne som denne modellen genererer er gjengitt i tabell 5.

Bruk av Pressesenteret

Tabell II. *Bruk av Pressesenteret i regjeringskvartalet. Tilpasning av en logitmodell.*

	G ²	df	sign.-sann
1.= Grunnmodell	61,45	15	0
2.= 1 + kjønn	59,97	14	0
3.= 1 + alder	58,46	14	0
4.= 1 + arbeidsområde	40,45	14	0
5.= 4 + arbeidssted	21,22	13	0,069
6.= 5 + arbeidsområde x arbeidssted	21,20	12	0,047

Signifikanssannsynligheten til grunnmodellen viser at den passer dårlig til dataene; den er signifikant forskjellig fra en mettet modell. Kjønn inkluderes først i modellen, men har ingen signifikant effekt og kan derfor utelates. I stedet inkluderes alder, men også alder er uten signifikant betydning og kan fjernes. I modell fire legges arbeidsområde (rikspolitikk og samfunn/annet) til grunnmodellen. Denne gir en klart signifikant forbedring av grunnmodellen, (G² faller fra 58.46 til 40.45). Likevel avviker også denne modellen signifikant fra en perfekt modell. Arbeidsområde beholdes. I modell fem innlemmes arbeidssted (Oslo/utenfor Oslo) i tillegg. Også denne gir en signifikant forbedring av modelltilpasningen. Dessuten gir denne modellen en akseptabel tilpasning til dataene (signifikanssannsynlighet >0.05).

Entringen av et samspillsledd i modell seks mellom arbeidsfelt og arbeidssted med hensyn på bruk av pressesenteret gir intet signifikant bidrag til modelltilpasningen. Heller ikke gir interaksjoner som involverer alder og kjønn noen signifikante forbedringer.

Dette betyr at modell fem gir den beste tilpasningen til dataene. De parameterestimaterne som modell 5 gir opphav til er presentert i tabell 8.